

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการพยาบาลด้านผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

กิตติพร เนาว์สุวรรณ¹

นภชา สิงห์วีระธรรม²

สิริวรรณ ัญญผล³

บทคัดย่อ

การวิจัยความสัมพันธ์เชิงทำนายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการพยาบาลด้านผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ชั้นปีที่ 3 และ 4 จำนวน 98 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิด้วยการกำหนดสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง .67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ระหว่าง .74 - .95 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบทีละขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ ($Beta = .508$) และปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ($Beta = .265$) และรองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ โดยทั้ง 2 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 49.10 ($adj.R^2 = .491, p=.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ควรจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์และคุณลักษณะเชิงวิชาชีพแก่นักศึกษาพยาบาล

คำสำคัญ: สมรรถนะ, การพยาบาลด้านผู้สูงอายุ, นักศึกษาพยาบาล

1 วิทยากรชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

อีเมล: jock2667@gmail.com

2 วิทยากรชำนาญการ วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

3 พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่

Factors Influence to the Gerontological Nursing Competencies in Nursing Students

Kittiporn Nawsuwan¹

Noppcha Singweratham²

Siriwan Thanyaphon³

ABSTRACT

This correlational predictive research aimed to study factors relating and influencing the gerontological nursing competencies in nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Songkhla. Sample was 98 nursing students year 3 and 4. The sample size was calculated by using G* Power. Stratified random sampling was used. Research instrument was a questionnaire consisting of general information, gerontological nursing competencies, professional attributes, caring, analytical thinker attributes, analytical thinking skills, acceptance of individual differences, and cultural competency. 0.67-1.00 the content validity score was confirmed by three experts. The reliability was examined using Cronbach's alpha coefficient yielding a value of .74 – .95. Data were analyzed using descriptive statistics, and multiple regression analysis by stepwise method. The results showed that overall.

The analytical thinker attributes (Beta = .508), and the professional attributes (Beta = .265) factors predicted 49.10% variance in the gerontological nursing competencies in nursing students with statistical significance at the .001 level ($\text{adj.}R^2 = .491$).

Therefore, the Boromarajonani College of Nursing of Songkhla should plan teaching for generate the analytical thinker attributes and professional attributes in nursing students.

Keywords: Competency, Gerontological Nursing, Nursing Student

1 Instructor Senior Professional Level, Boromajonani College of Nursing, Songkhla

E-mail: jock2667@gmail.com

2 Instructor Professional Level, Kanchanabhisek Institute of Medical and Public Health Technology

3 RN., Professional Level Boromajonani College of Nursing, Pare

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2567-2568 ในปี พ.ศ. 2548 ในปี พ.ศ. 2559 มีผู้สูงอายุประมาณ 10.3 ล้านคน และจะเพิ่มเป็น 13 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2568 คิดเป็นร้อยละ 19.8 (Office of the National Economics and Social Development Board, 2011) ประเทศไทยจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการบริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ 3 ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ส่งเสริมการจัดตั้ง และการดำเนินงานผู้สูงอายุและเครือข่าย ยุทธศาสตร์ที่ 3 การคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (Jitmontri, 2011) ระบบสุขภาพจึงจำเป็นต้องเตรียมบุคลากร โดยเฉพาะการเตรียมพยาบาลให้มีความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ การให้การดูแลอย่างต่อเนื่อง (Continuum Care) ตลอดจนให้พยาบาลทั้งในคลินิกและที่บ้าน (Touhy & Jett, 2010)

นักศึกษาพยาบาลเป็นบุคลากรด้านสุขภาพกลุ่มหนึ่งที่ต้องได้รับการฝึกทักษะการให้การพยาบาลโดยใช้ทักษะ เทคนิคการพยาบาล ภายใต้องค์ความรู้อย่างถูกต้อง ทันสมัย เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดขณะฝึกปฏิบัติงาน และเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม (Tantalanukul et al., 2016) ภายใต้การควบคุมดูแลของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลพี่เลี้ยง ดังนั้นการสอนนักศึกษาพยาบาลให้การดูแลผู้สูงอายุนั้น อาจารย์พยาบาลต้องฝึกให้นักศึกษาพยาบาลรู้จักสังเกต

อย่างรอบคอบโดยการประเมินภาวะสุขภาพแบบองค์รวม ทั้งมิติของการทำหน้าที่ของร่างกายและมิติทางสังคมประเพณีวัฒนธรรม ทำให้ผู้สอนได้ใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เทคโนโลยี และการปฏิบัติอย่างดีที่สุด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ เกิดความต้องการที่จะให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างผู้เชี่ยวชาญ (Kunaviktikul, 2006) The American Association of Colleges of Nursing (2010) ได้สรุปสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุที่จำเป็นที่ควรนำมาบูรณาการกับหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ในการสอนพยาบาลแก่นักศึกษา ได้แก่ 1) การส่งเสริมสุขภาพ 2) การประเมินสุขภาพ 3) ทักษะพื้นฐาน เช่น การสื่อสาร ความปลอดภัย 4) จริยธรรมและกฎหมายวิชาชีพ 5) การทำวิจัยทางการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ในขณะที่ ประไพพิศ สิงหเสน และคณะ (Singhasam et al., 2016) ศึกษาสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม 2) สมรรถนะด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 3) สมรรถนะด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและคุณภาพการดูแล และ 4) สมรรถนะด้านจริยธรรม

ทั้งนี้การพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลนั้นจำเป็นต้องอาศัยหลาย ๆ ปัจจัยโดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เป็นตัวแปรที่สามารถนำมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วยจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านยังไม่พบการหาปัจจัยทำนายที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาล

ผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล มีเพียงการหาความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งตัวแปรอิสระไม่สามารถทำนายสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา อันจะเกิดประโยชน์ต่อการคัดเลือกตัวแปรมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการดูแลผู้สูงอายุได้แก่ปัญหาตรงตามปัญหาที่แท้จริงและเป็นรูปธรรม

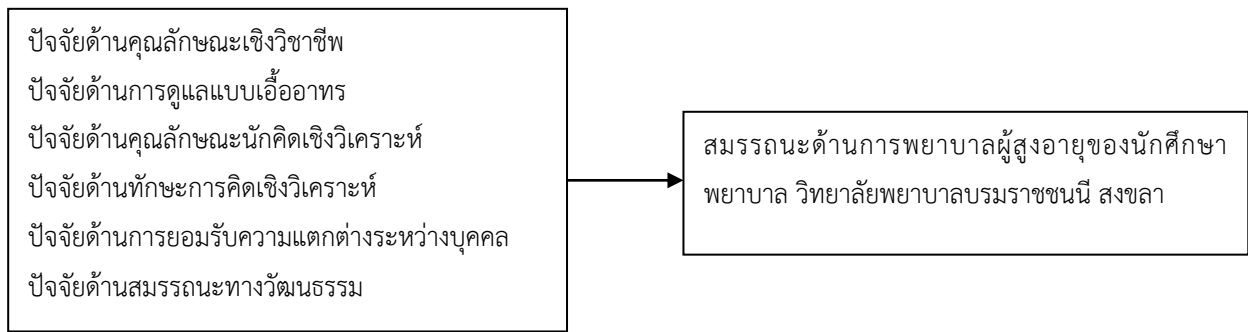
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ปัจจัยด้านการดูแลแบบเอื้ออาทร ปัจจัยด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ ปัจจัยด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ปัจจัยด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และปัจจัยด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม 2) สมรรถนะด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 3) สมรรถนะด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและคุณภาพการดูแล และ 4) สมรรถนะด้านจริยธรรม (Singhasam et al., 2016) ทั้งนี้การพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลมี

สมรรถนะหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลนั้นจำเป็นต้องอาศัยหลาย ๆ ปัจจัยโดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เป็นตัวแปรที่สามารถนำมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลได้ แก่ 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ใช้แนวคิดกำหนดสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพทั่วไปที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีในประเทศไทยขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 ของสภาการพยาบาล (Thailand Nursing and Midwife Council, 2010) 2) ปัจจัยด้านการดูแลแบบเอื้ออาทร ใช้ทฤษฎีการดูแลอย่างเอื้ออาทรของ Nelson & Watson (2012) 3) ปัจจัยด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของกิตติพร เนาว์สุวรรณ, เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และวิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์ (Nawsuwan, Wisalaporn & Didyasarin Sattayarak, 2015) 4) ปัจจัยด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ของ Marzano (Marzano's Taxonomy) (2013) 5) ปัจจัยด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanistic Nursing Theory) ของ Kleiman (2009) 6) ปัจจัยด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำแนวคิดองค์ประกอบสมรรถนะทางวัฒนธรรมในการพยาบาลของ ศิริพันธ์ ศิริพันธ์ และ ประณิต ส่งวัฒนา (Siriphan & Songwanthana, 2014) ดังแสดงภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Correlational Predict Design)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 253 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 98 คน คำนวณโดยใช้โปรแกรม G* Power ใช้ Test family เลือก F-test, Statistical test เลือก Linear multiple regression: fix model, R^2 deviation from zero กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = 0.15 ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = .05 และค่า Power = .80 ตัวแปรอิสระ (Number of predictors) 6 ตัวแปร การได้มาของกลุ่มตัวอย่างวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random

Sampling) ด้วยการกำหนดสัดส่วนจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 แล้วจึงสุ่มแบบมีระบบจากระหัสประจำนักศึกษาแต่ละชั้นปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศและชั้นปี รวม 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ใช้แบบสอบถามสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ของประไพพิศ สิงหเสน และคณะ (Singhasam et al., 2016) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม 2) สมรรถนะด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 3) สมรรถนะด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจและคุณภาพการ และ 4) สมรรถนะด้านจริยธรรม รวมทั้งสิ้น 41 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามการพัฒนา ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขของ กิตติพร เนาว์สุวรรณ, เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และวิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์

(Nawsuwan, Wisalaporn & Didyasarin Sattayarak, 2015) และแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถนะด้านวัฒนธรรมของ ศิริพันธ์ ศิริพันธ์ และ ประณีต ส่งวัฒนา (Siriphan & Songwanthana, 2014) ประกอบด้วยปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ 7 ข้อ ปัจจัยด้านการดูแลแบบเอื้ออาทร 3 ข้อ ปัจจัยด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ 9 ข้อ ปัจจัยด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 7 ข้อ ปัจจัยด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 10 ข้อ และปัจจัยด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรม 7 ข้อ รวมทั้งสิ้น 43 ข้อ

ทั้งนี้ลักษณะของแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 เป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จากปฏิบัติเป็นประจำ ให้ 5 คะแนน ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ให้ 4 คะแนน ปฏิบัติบ้าง ไม่ปฏิบัติบ้าง ให้ 3 คะแนน ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ให้ 2 คะแนน และไม่ปฏิบัติเลย ให้ 1 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยเป็นอาจารย์พยาบาล 2 คน และอาจารย์ พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิจัย 1 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC เท่ากับ .67 – 1.00 แล้วจึงตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามมาทดลองใช้ (Try Out) กับ นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสงขลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ด้านการดูแลแบบเอื้ออาทร ด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ ด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้าน

สมรรถนะทางวัฒนธรรม และสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ เท่ากับ .740, .924, .871, .895, .939, .886 และ .947 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นัดแนะนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกชั้นปีเพื่อฟังคำชี้แจงวัตถุประสงค์และการพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบโดยใช้เวลา 20 - 30 นาที แล้วจึงเก็บแบบสอบถามกลับ ทั้งนี้ภายหลังกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด จำนวน 98 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ก่อนการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ผู้วิจัยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010) ดังนี้

1.1 การมีข้อมูลลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) และตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linearity) โดยพิจารณาจากกราฟ Normal Probability Plot พบว่าข้อมูลส่วนใหญ่จะอยู่รอบ ๆ เส้นตรง ดังนั้นสรุปได้ว่า ลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ และมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

1.2 ทดสอบความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่ต้องมีความเป็นเอกภาพ (Homoscedasticity) และข้อมูลไม่มี Outliers โดยพิจารณาจากกราฟ Scatter Plot พบว่ามีการกระจายของจุดห่างจากเส้นตรงอย่างสมมาตร และอยู่ระหว่าง ± 3

1.3 ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นสูง

(Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่าง .30 - .68 จากเกณฑ์ไม่เกิน .85

1.4 ไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์ (Autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.876 จากเกณฑ์ 1.5 – 2.5

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-moment Correlation) และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ โดยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Stepwise

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้หมายเลขรับรอง 2/2560 ลงวันที่ 10 มกราคม 2560

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 93.88 มีเพียงร้อยละ 6.12 เป็นเพศชาย กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 58.16 และชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 41.86

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำถึงระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r=.679$) รองลงมาคือปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ($r=.593$) ปัจจัยด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ($r=.561$) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางและปัจจัยด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ($r=.389$) ปัจจัยด้านการดูแลแบบเอื้ออาทร ($r=.381$) ปัจจัยด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรม ($r=.302$) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ
ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

ปัจจัย	สมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
ปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ	.593**
ปัจจัยด้านการดูแลแบบเอื้ออาทร	.381**
ปัจจัยด้านคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์	.679**
ปัจจัยด้านทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์	.561**
ปัจจัยด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	.389**
ปัจจัยด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรม	.302**

** p < .01

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา หรือเป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ และปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ โดยปัจจัยคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา มากที่สุด (Beta = .508) และรองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิง

วิชาชีพ (Beta = .265) โดยทั้ง 2 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลาได้ร้อยละ 49.10 ($\text{adj.}R^2 = .491$, $p = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย .27156 ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยสามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ ดังนี้

คะแนนมาตรฐาน

$$\text{สมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ} = .508 (\text{คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์}) + .265 (\text{คุณลักษณะเชิงวิชาชีพ})$$

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

ปัจจัยทำนาย	B	SE	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	1.219	.280		4.352	.000
คุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์	.427	.080	.508	5.349	.000
คุณลักษณะเชิงวิชาชีพ	.232	.083	.265	2.786	.006
R = .708, $R^2 = .502$, $\text{adj.}R^2 = .491$, $df = 1, 95$, $F = 47.827^{***}$, $SE_{\text{est}} = .27156$, $p - \text{value} = .000$					

** p < .01

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา โดยสามารถทำนายได้มากที่สุด ($Beta = .508$) รองลงมาคือปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา โดยสามารถทำนายได้ในระดับรองลงมา ($Beta = .265$) ทั้งนี้เนื่องจากการคิดเชิงวิเคราะห์เป็นความสามารถในการจำแนกแฉกแฉงองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ การจำแนก การจัดหมวดหมู่ การเชื่อมโยง การสรุปความ และการประยุกต์ ภายใต้กระบวนการเสนอกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล 6 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นรวบรวม ขั้นเข้าใจ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ ขั้นบูรณาการความรู้ และขั้นจัดระบบคิดของตนเอง (Marzano, 2013)

สำหรับนักศึกษาพยาบาลการคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นการมองความจริงตามความเป็นจริง การรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการบนพื้นฐานข้อมูลจริง การเชื่อมโยงความรู้ การวางแผนให้บริการสุขภาพ สอดคล้องกับบริบทและการพัฒนาดตนเองโดยไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิด (Praboromarajchanok Institute of Health Workforce Development, 2011) ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลจึงจำเป็นต้องมี

คุณลักษณะการคิดเชิงวิเคราะห์ เช่นใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการสืบค้นข้อมูล ช่างถาม ช่างสังเกต รวบรวมและสรุปข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนใจกว้างยอมรับความคิดเห็นโดยปราศจากอคติ เป็นต้น เพราะคุณสมบัติเหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่เชื่อมโยงสู่การคิดขั้นสูงอีกหลาย ๆ ประเภท (Alligood, 2010) ทั้งนี้หากนักศึกษาไม่สามารถสรุปความคิดรวบยอดได้ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม (Neamsakul, 2016) โดยเฉพาะในการปฏิบัติการพยาบาลคือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นการคิดที่เน้นกระบวนการพิจารณาและประเมินข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทุกด้านอย่างรอบคอบโดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดหลักเหตุผลจนได้คำตอบที่เหมาะสมหรือดีที่สุดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือประเมินหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ AlFaro Lefever (2013) ให้ทัศนะว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้พยาบาลเกิดความมั่นใจเนื่องจากผลสำเร็จของงาน เกิดความปลอดภัยทั้งพยาบาลและผู้ป่วย ส่งผลให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นพึงพอใจต่อการให้การพยาบาล ตลอดจนเกิดการตัดสินใจทางการพยาบาลเพื่อแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kunaviktikul, 2006) สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร เนาว์สุวรรณ, ธารณินนทพุทธ และ สิริภัทร โสติยาภัย (Nawsuwan, Nontabhud & Sodtiyapai, 2016) พบว่าคุณลักษณะการคิดเชิงวิเคราะห์สามารถทำนายกับสมรรถนะการดูแลผู้รับบริการของนักศึกษาผู้ช่วยพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 48.20

สำหรับปัจจัยด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี สงขลา โดยสามารถทำนายได้มากที่สุด ($Beta = .256$) ทั้งนี้เนื่องจากวัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยด้านร่างกายมีการเสื่อมและความสามารถในการทำหน้าที่ลดลงของระบบต่าง ๆ ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บตามมา เช่น โรคหัวใจหลอดเลือด โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น ด้านจิตใจ วัยสูงอายุต้องเผชิญกับเปลี่ยนแปลงหน้าที่การงาน ส่งผลทำให้รายได้และความภาคภูมิใจในตนเองลดลง มีการสูญเสียคู่สมรสหรือเพื่อนฝูงที่ใกล้ชิดจะทำให้รู้สึกท้อแท้หมดหวัง บุคลิกภาพเปลี่ยนไป น้อยใจ อ่อนไหวง่าย วิดกกังวล รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย และต้องการการพึ่งพามากขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ซึมเศร้า แยกตัวจากสังคม ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางครอบครัว และสังคม พบว่าผู้สูงอายุจะถูกลดบทบาทลง การถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดน้อยลง เหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความต้องการการบริการสุขภาพและมีความคาดหวังด้านคุณภาพบริการเพิ่มมากขึ้น (MauK, 2014) ซึ่งในปัจจุบันยังพบว่าปัญหาการอคติต่อวัยสูงอายุหรือเรียกว่า วัยคติ (Ageism) ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเนื่องจากมองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่นำเป้าหมาย สภาพร่างกายทรุดโทรม ไม่น่ามอง ไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ (Nanasilp, 2015) การพยาบาลผู้สูงอายุจึงเป็นการส่งเสริมสุขภาพและการเยียวยา (Healing) ต้องใช้ความรู้และทักษะจากสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และจิต

วิญญาณ โดยต้องตระหนักถึง การช่วยเหลือในทุกด้าน การส่งเสริมให้ฟื้นตัวและเรียนรู้จากการเจ็บป่วย การให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดแม้อยู่ในภาวะเจ็บป่วยหรือพิการ ตลอดจนการตายอย่างไม่ทุกข์ทรมาน สงบ และมีศักดิ์ศรี โดยเน้นการให้การพยาบาลแบบองค์รวม (Holistic Care) โดยเน้นการดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ จิตวิญญาณและสังคมเศรษฐกิจ (Eliopoulos, 2014) สภาการพยาบาล (Thailand Nursing and Midwife Council, 2010) ได้กำหนดสมรรถนะด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพเป็นหนึ่งในแปดสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพทั่วไปที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีในประเทศไทย ประกอบด้วย การมีบุคลิกเชิงวิชาชีพ ได้แก่ มีรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เป็นตัวอย่างที่ดีด้านสุภาพ กระตือรือร้น เคารพในสิทธิของผู้รับบริการ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การแสวงหาโอกาสในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ การใฝ่รู้ เพื่อนำมาประยุกต์ในการปฏิบัติการพยาบาล และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ได้แก่ มีอุดมการณ์ ศรัทธาในวิชาชีพ มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ สนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรม ตลอดจนรักษาระยะสัมพันธ์ขององค์กรวิชาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพร เนาว์สุวรรณ, ปฐมมา-มาศ โชติบัณฑิต และทรงฤทธิ์ ทองมีขวัญ (Nawsuwan, Chotiban & Thongmeekwan, 2016) พบว่าคุณลักษณะเชิงวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการบริการโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนเขตภาคใต้ ($r = .417$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลาจึงควรพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลมีคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ และคุณลักษณะเชิงวิชาชีพโดยสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การสอนโดยใช้โครงงาน การผลิตนวัตกรรม การวิจัยทางการพยาบาล การทำกรณีศึกษาเป็นรายบุคคล

ตลอดจนการส่งเสริมให้นักศึกษาจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนทั้งในรายวิชาและกิจกรรมในสโมสรนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนักคิดเชิงวิเคราะห์ และคุณลักษณะเชิงวิชาชีพแก่นักศึกษาพยาบาลตลอดจนนำไปทดลองใช้อย่างเป็นรูปธรรม

References

- AlFaro, Lefever R. (2013). *Critical thinking, clinical reasoning, and clinical judgment*. (5th ed). Missouri: Saunder.
- Alligood, R. M. (2010). *Nursing theory utilization & application*. (4th ed). Missouri: Mosby/Elsevier.
- Eliopoulos C. (2014). *Gerontological nursing*. (8th ed). Philadelphi: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins.
- Hair, F.J., Black, C.W., Babin, J.B., & Anderson, E.R. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed). New jersey: pearson education.
- Jitmontri, N. (2011). *Elderly: trends and elder care issues. In the art and science of gerontological nursing*. Tongcharean, V. (Editor). Bangkok: faculty of nursing Mahidol university. (in Thai)
- Kleiman S. (2009). *Human centered nursing: The foundation of quality care*. Philadelphia: F.A. Davis.
- Kunaviktikul, W. (2006). *Development of nursing staff*. Cheingmai: Chotana Print. (in Thai)
- Marzano, R. J. (2013). Ashing questions -at four different levels. *educational leadership*, 70(5), 76-77.
- MauK, L. K. (2014). *Gerontological nursing competencies for care. Massachusetts: courier companies*.
- Nanasilp, P. (2015). Gerontological nursing's core knowledge: who are the older persons, determinant by age or other factors. *nursing journal*, 42 (special issue), 156-162. (in Thai)
- Nawsuwan, K., Nontabhud, T. & Sodtiyapai, S. (2016). Correlation and predictive power between analytical thinking and health

- care competency among practical nursing students in Boromarajonani college of nursing, Songkhla. *Nursing public health and education Journal*, 17(3), 81-93. (in Thai)
- Nawsuwan, K., Chotiban, P. & Thongmeekwan, S. (2016). Factors predicting service behaviors with a concern for patient participation among registered nurses in southern Thailand. Songkhla: Boromarajonani college of nursing, Songkhla. (in Thai)
- Nawsuwan, K., Wisalaporn, S. & Didyasarin Sattayarak, W. (2015). Indicators development of nursing students's identity in nursing colleges, ministry of public health. *Princess of Naradhiwas University journal*, 7(3), 59-73. (in Thai)
- Neamsakul, W. (2016). Effect of teaching by using didactic strategies on learning achievement of environmental model of nursing: Florence nightingale of the first year nursing students. *Boromarajonani college of nursing, Uttaradit Journal*, 8(1), 84-97. (in Thai)
- Office of the national economics and social development board. (2011). *National social and economic development plan No. 11. (2012-2016)*. Bangkok: prime minister's office. (in Thai)
- Praboromarajchanok institute of heath workforce development. (2011). *A guide to performing a graduate Identification process*. Praboromarajchanok institute. Nontaburee: Yuttarin printing. (in Thai)
- Singhasam, et al. (2016). Developing indicators of gerontological nursing competencies among nursing students in Boromarajonani college of nursing, Songkhla. *The southern college network journal of nursing and public health*. 3(3), 15-34. (in Thai)
- Siriphan, S. & Songwanthana, P. (2014). Teaching methods for enhancing cultural competency of nursing students based on theoretical concepts of campinha-bacote. *Princess of Naradhiwas University journal*, 6(1), 146-147. (in Thai)
- Tantalanukul, S., Rattanasak, S., Seagpanich, C., Srisung, W. & Tungkawanich, T. (2016). The Effect of Simulation-Based Learning on the Ability Development of Primary Medical Care Practicum of Nursing Students at Boromarajonani College of Nursing Uttaradit. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal*, 8(1), 49-58. (in Thai)
- Thailand nursing and midwife council. (2010). *The nursing and midwifery*

profession act, be 2528 (1985) and amended by the nursing and midwifery profession act (No.2) be 2540 announcement of the nursing council. Bangkok: Siriyod printing. (in Thai)

The American association of colleges of nursing. (2010). *Recommended baccalaureate competencies and*

curricular guidelines for the nursing care of older adults a supplement to The essentials of baccalaureate education for professional nursing practice. New York: New York university, college of nursing.

Touhy, A. T., & Jett, F. K. (2010). *Ebersole and hess' gerontological nursing healthy aging. missouri: mosby elsevier*